DISSERTATIONIS

DE

Medicorum Romæ Degentium

CONDITIONE IGNOBILI & SERVILI,

CONTRA

ANONYMOS QUOSDAM

Notarum Brevium, Reſponſionis, atq; Animadverſionis

AUCTORES,

DEFENSIO.

Qui admonent amicè docendi ſunt, qui inimicè inſectantur repellendi. Cic. de Nat. Deor. l. 1.

PARS PRIMA.

AUCTORE

CONYERS MIDDLETON, S.T.P.

Proſtant venales *Cantabrigiæ* apud EDMUNDUM JEFFERY, Bibliopolam. M.DCC.XXVII.

WELLCOME
LIBRARY
INSTITUTE

DISSERTATIONIS

DE

MEDICORUM ROMÆ DEGENTIUM

Conditione Ignobili & Servili

DEFENSIO, &c.

CUM de *Medicorum Romæ olim degentium conditione* Dissertationem meam in publicum edere statuissem, nullius mihi vel animum vel existimationem lædere propositum erat; sed cum eruditis quibuscunq; atq; antiquarum præsertim rerum studiosis, gratiam me potius initurum putaram, si quæstionem in Antiquitatis cognitione versatam, atque à viris doctis, etsi levitèr solummodo, at sæpiùs tamen, varièq; agitatam, penitiùs ipse perscrutandam, fusiùsq; explicandam, arriperem: quippe ego, qui nisi lacessitus, atq; injuriæ propulsandæ causa, neminem mihi unquam lacessendum duxerim, haud tam temerarius fuissem ut *Florentissimi Medicorum Ordinis* inimicitias, hac meâ præsertim minùs firmâ valetudine, ultro mihi subeundas putarem.

SED

SED ut dicam planè quod ſentiam; ego nec intelligere unquam potui, neq; adhuc ſanè cauſam videre queo, cur hæc noſtra diſputatio *Medicis* omnino *Stomachum* moveret; cur vè offenſos inde aut indignè ſeſe tractatos judicarent. Etenim quid ſi *Priſci illi Romani* de Arte iſta minùs quidem, quàm oportuit, honorificè cenſuerint; num ad horum temporum Medicos hoc ullo modo pertinere exiſtimabitur? Si homines, inquam, illi artium bonarum rudes, literarumq; expertes, Medicinam, juxta ac reliquas artes contempſerint, nec Civibus quidem ſuis colendam judicaverint; num hoc apud Viros graves de verâ artis laude detrahere aliquid aut imminuere poterit? Numvè mirandum eſt, in quâ Urbe per tot ſecula nec luxus, nec pecunia ferè reperiebatur, quorum alterum Morbos, alterum Medicos alit, in eâ Urbe, *medendi artem* jacuiſſe, atq; ab *Ingenuis liberiſq; hominibus*, quibus vitam pro ſuo cujuſq; arbitrio inſtituendi facultas eſſet, omnino rejectam ac contemptam eſſe?

APUD *Turcas* hodie, ſi peregrinantibus habenda fides, hæc eadem Ars nullo ferè loco haberi, ſed à *Servis*, *Obſtetricibus*, *Græculis*, *Judæiſq*; adminiſtrari dicitur: quis tamen hoc *Medicinæ ipſi* infamiam ullam, dedecuſvè afferre arbitratur? quiſve non Nationis ejus inſcitiam potiùs & barbariem irridet, quæ Artem tam utilem, tamq; neceſſariam non pluris æſtimet; nec præmiis honoribuſq; propoſitis homines ſuos ad eam excolendam excitet?

VIDERAM autem, fateor, nonnullos, viros eos quidem graves atq; eruditos, vel gloriolâ quâdam elatos, vel artis ſuæ caritate nimis faſtidiosâ incenſos, hanc omnem diſputationem impatientèr ſatis, nec niſi ægro planè animo tuliſſe; atq; in eâ refutandâ, perinde ac opprobrio aliquo à Medicis repellendo, tam vehementèr elaboraſſe, ut ſeſe vix à contumeliis abſtinerent; nec contrariæ ſententiæ fautores haud alitèr ac malevolos atq; invidos inſectari dubitarent. Horum ego intemperantiam etſi aliquantulùm reprimendam eſſe cenſui, ita tamen reprimendam, ut maledicentia ſanè omnis, ſermoniſq; aſperitas à noſtrâ prorſus diſceptatione abeſſent;

†

abeſſent; atq; ut Viros liberalitèr educatos decet, non animorum contentione, ſed opinionum ſolummodò diſſenſione ad veri inveſtigationem accederemus: quod quidem in illâ *meâ Diſſertatione* me tam religiosè præſtitiſſe arbitror, ut ne verbum ibi unum aut contumeliosè aut aſperè nimis dictum inveniri poſſe confidam.

DISSERTATIONEM autem ipſam quod attinet; ea ſane non niſi caſu quodam, atq; illo fere, quo rem expoſui, modo, tùm primùm inchoata, tùm perfecta poſtea ac in lucem emiſſa eſt: nec vereor profecto, ne quis idem mihi illud objiciat, quod *Oppugnatores quidem meos* objeciſſe video; tanquam cauſæ *a me prorsùs alienæ memet ipſe immiſcuiſſem.* (1) Quicquid enim literis mandetur, id omnium plane lectioni & judicio propoſitum ſemper judicavi, & ſi quid potiſſimum *in re literaria* ab hominibus curioſis in controverſia agitatum, atq; in medium ſemel projectum eſſet, id ſane ab homine quovis otioſo & literis dedito minimè alienum eſſe putavi. Sin autem, quod magis ſuſpicor, quodq; fieri plane perſpicio, id mihi potiùs crimini vertatur, quod Clariſſimi *Meadii* ſententiam mihi impugnandam ſuſceperim; (2) id quidem etſi haud parvo meo periculo factum fateor, quod a tanto Viro diſſentire auſus eſſem; attamen ni petulanter aut iracundè id feciſſe arguerer, cum culpa omnino ulla conjunctum eſſe nego; niſi omnes ſimul omnium temporum eruditos eodem crimine condemnemus, qui inter ſe diſcrepare ac contra diſputare, quotieſcunq; res poſtularet, nunquam dubitaverint; nec niſi ejuſmodi contentionibus *verum* unquam inveſtigari, literarumve ſtudia vigere omnino, aut radices agere poſſe exiſtimaverint. (3)

ISTUD autem meum opuſculum haud citiùs in publicum prodiit, quàm ad me ſtatim perlatum eſt, reſponſi mihi

---

(1) Reſp. p. 4. (2) Ib. p. 201. It. Animad. br. p. 42.
(3) Cic. Tuſc. qu. 2. 2.

B aliquid

aliquid parari, nonnullosq; ingenio & doctrina præstantes; qui contra me scriberent, meamq; sententiam refellerent, a *Medicis quibusdam* delectos jam & designatos esse: quo quidem nuncio tantum abfuit, ut molestiæ mihi aliquid crearetur, ut gaudio potius tacito ac voluptate memet inde affectum senserim. Quippe illud, cùm omnibus veri tandem investigandi, tum mihi præsertim, haud multùm occupato, honestam quandam otii conterendi occasionem præbiturum esse putavi: nam mecum ipse ab initio planè statueram, aut sententiam meam, a quocunq; impugnata fuerit, defendere ac confirmare, aut si ob rationum contra adductarum vim id mihi minùs liceret, manus ultro dare, meque victum plane ac deceptum libere & publicè confiteri.

Hac igitur expectatione dum plenus, erectusq; stabam; prodiere tandem contra *Dissertationem meam Notæ quædam breves*, ab Anonymo quodam conscriptæ; leves illæ quidem & futiles, nec dignæ sanè, quæ alio modo a me tractarentur, ac quo ab omnibus eas tractari intellexi, contemptu scilicet & neglectu. Sensi enim illicò, illas non istud esse majorum lucubrationum opus, quo sententiam meam refutandam atq; evertendam nonnulli jactitarant; vidi planè tam debilem impetum tanti belli famæ haud quaquam respondere; nec *Notulas istas* aliud esse reputavi, ac Velites quosdam, levisve armaturæ milites, in me ante emissos, ut me vexarent aliquantulum, atq; occupatum tenerent, quoad legiones, quæ armorum pondere lentiùs progredi cogerentur, ad pugnam adessent.

Nec me profecto animus fefellit; quippe sub *Responsionis titulo* in lucem tandem venit, etsi longo satis intervallo, diu meditatum opus, vel ipso aspectu & magnitudine terribile; utpote *Dissertatiunculam istam meam* vel decies circiter paginarum numero exuperans: quasi auctor noster, quod alios nonnunquam factitasse accepimus, ipsa libri sui mole & pondere controversiam penitus omnem delere atq; obruere

obruere cogitasset. Libro autem ipso in manus statim arrepto, atq; avidè satis perlecto, haud dici facilè potest, quàm mira illicò expectationis meæ omnis frustratio consecuta est: nam vix tantæ molis librum me antea unquam vidisse memini, in quo tam pauca aut observatu digna aut lectu jucunda invenissem: de me vero omnia non nisi acerbè ac malevolè dicta animadverti; & quasi non de re *prorsus leviculа*, sed de *Religionis ipsius veritate* certamen institutum esset; singula ferè minutatim agitata, exaggerata, atq; à meo sæpe sensu detorta vidi; ut Auctor non tam ad causam aliquam defendendam, quàm ad me accusandum *Orator* adhibitus videretur: quamvis enim nomen ille suum celavisset, sensi tamen hominem e *Rhetorum turba* conductum esse oportere; cui scilicet generi concessum novimus, omnia *tragicè ornare, augere, ementiri:* (1) is mihi solùm scrupulus restabat, quòd in ejus quidem sermone nihil planè, quod *Rhetorem oleret*, nihil venustatis, nihil ornatùs, sed inculta potiùs omnia nec satis Latina invenirem.

Hujusmodi itaque Scriptorem haud magis quam alterum illum (cui neutiquam sanè eum anteferendum censeo) cogitatione ulla mea, aut animadversione dignum judicassem; ni hunc potissimùm hominem a *Clarissimo Meadio* ad hoc *Respondendi munus* delectum; librumq; ipsum *ejusdem cura & sumptibus* in lucem emissum; amicisq; suis *manu propria inscriptum & dono a Meadio ipso missum* intellexissem. Quibus non dubie ad me perlatis, non nihil ipse commotus, veritusq; ne, præ nimia quadam mei ipsius caritate, haud satis rectè de Adversarii mei meritis statuissem, librum ejus relegi; in quo quidem etsi quæstionem ipsam quod attinet, nihil ferè, ut ante dixi, quod refutatione dignum videretur, inveni; cum tamen memet ubiq; perindè ac in *Notis istis brevibus*, tanquam *Calumniatorem*, (2) *Criminatorem*, *Ma-*

(1) Cic. de Clar. Orat. (2) Resp. p. 86, 134, &c.

levolum

ievolum tractatum videram; idq; *tanti viri* judicio comprobatum, ejusq; jussu ac opera in publicum evulgatum; illud demum mihi ipsi & existimationi meæ deberi arbitrabar, ut opprobria tam indigna refellerem; ostenderemque ejusmodi convitia non eos unquam attingere posse, qui nominis & famæ reverentia, tanquam pignoribus datis, adstricti, ad controversias literarias descendunt; sed *conductitiis* solummodo *scriptoribus* istis convenire, qui existimationis nullum prorsus aut periculum subire, aut jacturam facere possunt, sed tenebris atq; obscuritate tecti in quosvis sibi designatos, quasi ex insidiis impetum faciunt, & quamlibet causam defendendam, quemlibet hominem lacerandum mercede pactâ suscipiunt.

Hæc dum mecum ipse meditabar; tertius quidam in publicum prodiit sub *Animadversionis brevis* titulo contra me conscriptus libellus; quem quidem intellexi subito, tùm stilo, tùm Materia consimili ex *eodem illo Notularum Auctore* profluxisse: quippe nihil fere aliud fecisse *Animadversor* videtur, ac eadem omnia recoquere, quæ antea disputarat, sed nova quadam luce donata, novo ordine disposita, atq; ut ei videtur, jocis quibusdam & salibus conditiora. Ego vero, quoniam scribendo planè inexpertus homo videtur, hoc ei consilium dare velim, ut sese posthac a facetiis abstineat; hoc, mihi crede, non illi a Natura datum; quam in re omni ducem sequi oportet: & si ex arte sua victum, laudemve quærere studeat, non ingenii viribus, sed industria penitùs & labore rem ei conficiendam video.

In hac vero, quam nunc aggredimur, certatione, propter *Clarissimi Meadii* nomen atq; auctoritatem a me, ut modo dixi, suscepta, nè, si alteri responderem, alterum vero, nec illum magis quidem indignum, negligerem, injustus cuiquam viderer; statui sanè omnibus simul, unâ ferè eademq; opera respondere. Primùm igitur, ut ratione & via quadam procedamus, *Notas istas breves*, quia primæ illæ quidem

dem prodierunt, haud alio planè, ac quo occurrunt, ordine, considerare visum est; atq; eodem tempore, si quæ vel ejusdem vel consimilis argumenti in *Responsionis Auctore* animadvertero, ea simul omnia in unum conferam, atq; uno labore absolvam: deinde ad *Responsionis auctorem* me totum convertam, & reliqua omnia, quæ sibi propria habuerit, separatim perpendam; non immemor interea *Animadversionis* etiam *brevis*, si quid Auctor ejus vel novi, vel notatu digni attulerit; quod rariùs tamen fiet, propterea quod is, ut dixi, haud aliud fecisse videtur, ac ea, quæ antea dicta essent, verbis atq; ordine paululum immutatis iterare.

SED antequam in aciem ipsam descendamus, operæ pretium erit, de controversiæ hujus statu nonnulla brevitèr præfari, & questionem ipsam ita definire, ac limitibus circumscribere, ut constituatur quid & quale sit id, de quo disceptamus; quod ni fiat, vagabitur nimis hæc omnis disputatio, neq; certam tandem ullam stabilemve sententiam elicere inde poterimus.

ITAQUE hoc potissimùm a lectore animadversum velim, ea omnia, quæ de *Medicorum Conditione* à me sunt disputata, ad eam *Urbis Romæ ætatem*, quæ *Cæsarum temporibus antecessit*, referri omnino oportere; hos mihi in *Dissertatione meâ* controversiæ hujus terminos constitui: per id temporis spatium, quòd septingentos circiter annos complectitur, *Medicinam* non nisi a *Peregrinis*, *libertis*, *servisq;* penitùs administratam fuisse contendo; *Artemq; ipsam* tanto in contemptu à *Populo Romano* habitam reperio, ut professio ejus *Civium omnino existimatione indigna* judicaretur; atq; eorum adeo ne unum quidem, qui eam unquam attigerit, ostendi posse existimo. Qui verò hanc sententiam impugnant, ea, quæ de *Medicis Servis* à Veteribus tradita reperiantur, non de *Medicis propriè dictis*, sed de *Chirurgis*, eisq; solummodò, qui inferiores atq; operarias Medicinæ partes tractabant, intelligenda prorsus esse disputant: atq; hinc alia

ſtatim de *Chirurgis* enata quæſtio eſt; videlicet, num iiſdem illis temporibus *Chirurgorum* & *Medicorum* conditio diverſa omnino, aut ab invicem ſejuncta fuerit; numvè *Medicæ Artis partitio* ulla tunc temporis facta eſſe appareat. Ego verò, quantum cùm ex Scriptoribus antiquis, tum *Medicis* præſertim noſtrorum temporum eruditiſſimis, qui in hac ipsâ causâ perquirenda quàm maximè elaborarint, inveſtigare ac colligere valuerim; haud ullam *Artis hujus partitionem*, ullamvè præſertim *Medicorum* & *Chirurgorum diſtinctionem* per id omne temporis intervallùm fieri reperio; ſed utroſq; cum eodem nomine appellari, tum eodem loco & conditione haberi video: quod quidem etſi generatìm verum eſſe credo, haud ita tamen verum, quin quod omnibus univerſim enuntiatis accidere ſolet, huic itidem veritati unam alteramvè forſitan exceptionem opponi poſſe exiſtimem; neq; aliam omnino regulam huic noſtræ quæſtioni conſtitui debere arbitror, ac quam omnibus conſtitutam novimus; videlicet, *res quaſvis ex majori ſemper parte nominari oportere, etiam ſi pars aliqua abeſſet* (1).

QUISQUIS igitur hanc meam opinionem ſibi refellendam ſuſcipiet; is primùm terminos huic omni diſputationi poſitos animadvertat & conſideret neceſſe eſt; quæſtionemq; ſeſe tractare meminerit, tum loco tum tempore certo definitam & circumſcriptam: nihil attinet in hac causâ de Medicorum divitiis, honoribus, artiſq; dignitate puerorum more & ſine ulla temporum diſtinctione declamare; oſtendat mihi, ſi poterit, *homines aliquot Romanos* in eo temporis ſpatio *Medicæ Artis ſtudio & profeſſione* florentes: oſtendat mihi *Medicos* non nomine modo, ſed conditione atq; honore à *Chirurgis diſtinctos*: atq; hoc ſi quis fecerit, tum demum redargui memet & confutari planè fatebor.

---

(1) Cic. Tuſc. qu. 5.

SED

SED ad *Annotatorem* jam *nostrum* descendamus; qui etsi literis istis M. D. libelli in fronte adscriptis, sese tanquam *Medicinæ Doctorem* nobis venditare sperat, mihi tamen haud facilè persuaserim, homini tam imperito tamq; inepto, *Academias hasce nostras* honorem unquam istum detulisse: Crederem potiùs, si quam ex stilo ejus conjecturam facere liceat, de *Medicorum istorum* grege eum esse, qui fora circumire, ex pulpitis perorare, laudesq; suas, artisq; gloriam ad populum prædicare solent. Etenim quid aliud nobis indicare, quidvè aliud olere videtur oratio ista vehemens ac turgida? Quid aliud illæ repetitæ toties ad populum exclamationes? *Jam illa reputate, quæso, quæ de Asclepiade, Medico celebri, memoriæ tradita sunt:* (1) *legatis, quæso, locum Plinii de quæstibus Medicorum:* (2) *videte, quam ingentes Medici Romani confecerint pecuniæ summas:* (3) *quæso locum ipsum inspicite:* (4) utcunq; vero de hac re statuamus, hoc unum certissimum est, in *notis hisce brevibus* vel ingenii vel modestiæ ne minimum quidem signum reperiri, nisi quod Auctor nomen suum tam industriè celaverit, quasi temeritatis atq; ignorantiæ suæ conscius.

EGO verò cum *Dissertationis meæ* initio dixissem, *apud veteres Romanos, per prima aliquot ab Urbe conditâ secula, medendi Artem, non modo minùs excultam, sed ne cognitam quidem esse, ex monumentorum omnium silentio suspicari nos posse.* Exclamat illicò *Annotator hicce*; (5) *initium ejus, lectores, advertite. De illorum conditione scribere virum doctissimum videtis, quos ne fuisse quidem suspicatur. Inde potestis intelligere quanta sit ejus in scribendo diligentia & accuratio.* Annon verò, *homo acute*, id scriptoris quam maximè diligentis, atq; accurati est, rem in controversia

(1) Not. br. p. 8. (2) Ib. p. 15. (3) Ib. p. 16. (4) p. 17. (5) p. 4.

agitatam

agitatam ab ipsis fontibus exquirere, ab ipsis primordiis investigare? Annon de Arte Medica, disputantis; illa quo primùm tempore cognosci, quo deinde excoli cœperit, exponere?

Sed *omnino gravius Middletoni erratum*, inquit, (1) *extemplo licebit agnoscere, quo tanquam fundamento nititur universum opus.* Quod disputaram scilicet, doctorum perplurium auctoritate, *Medicinam Clinicam & Chirurgicam ab eodem homine* semper exerceri, nec *Chirurgos* à cæteris *Medicis* antiquitùs unquam distingui, quippe ex illâ de *Medicorum Conditione* disputatione, aliam, ut supra dixi, tanquam è radice enatam vidimus de *Medicinæ partitione* quæstionem, quam alii certe omnes prioris ejus *appendicem*, seu *consequens* quoddam dicerent, noster autem hicce *fundamentum* ubiq; appellat. *Itaq; labefactato*, inquit, *ipsius fundamento corruit totum opus.* (2) Sed fundamentorum hicce eversor, videamus jam, quemadmodum opinionem meam refutet.

Et quoniam in hanc disputationis partem, etsi loco quidem haud satis idoneo, incidimus, ne eadem sæpiùs iterando lectori molestus essem, huc etiam illa quoque, quæ de eâdem re *Responsionis Auctor* disputaverit, conferre visum est; præsertim cum communia ferè inter se omnia utrosq; habere video. Primùm enim utriq; se *unico Corn. Celsi loco* causam hanc omnem expedire, remq; conficere posse censent; quo scilicet loco *Celsus* de *Medicinæ partitione, tanquam suo tempore Romæ usitatâ, loqui videtur.* (3) At in omni quæstione dijudicandâ, quæ certi cujusdam temporis limitibus continetur, id omnino spectandum est; non tantum quid de re ipsâ in controversia positâ Auctores tradant, sed ad quæ potissimùm tempora eorum verba referri debeant: de *Celsi* autem tempore nihil prorsus *Annotator noster* attu-

(1) pag. 4. (2) p. 13. (3) Not. br. p. 6. it. Respon. p. 179.

ſit; at *Tiberii ætate* eum floruiſſe *Reſponſionis Auctor* dicit, (1) de quo tamen inter Auctores haud ſatis conſtare credo; convenit ſolummodo inter omnes eum *Cæſarum temporibus* vixiſſe; quod cum ita ſit, cumq; *Celſus* præſertim hoc ipſo loco à Viris eruditis adducto *Medicinæ diviſionem*, utcunq; apud alias gentes diù invaluiſſet, at *Romæ* tamen nonniſi ſuo tempore *recentem nec diu uſitatam* indicare planè videtur; (2) hoc ejus teſtimonium, utcunq; *luculentum* atq; *opportunum* viris hiſce videatur, haud quicquam tamen contra meam ſententiam probare, nec cauſam ferè ipſam attingere ab aliis certè omnibus judicabitur.

Ego vero, ut quivis facilè conjiciet, haud *Celſi* omnia perlegiſſe præ me fero; mihi ſatis eſſe duco, quòd de *Medicis ipſis* doctiſſimos quoſq; ſententiæ meæ auctores habeam, quodq; eos omnes, qui in veterum ſcriptis evolvendis quam diligentiſſimè fuerint verſati, eadem hæc omnia de *Medicinæ diviſione* credidiſſe ſemper & diſputaſſe reperiam: *Clericuſq;* ille potiſſimùm, qui *totius Artis hiſtoriam* contexuit, quiq; non unum alterumvè *Celſi* locum, ſed omnes ejus libros ad hoc ipſum inveſtigandum perſcrutatus eſt, ſeſe tamen dubitare planè fatetur, an *Medicæ Artis partitio Celſi adhuc ætate re vera facta & in uſu omninò Romæ fuerit.*

Hoc autem in loco *Reſponſionis Auctor* mirum ſanè nobis tùm ingenii, tùm modeſtiæ ſuæ ſpecimen præbet, qui mihi, uti alias ſæpè videbimus, *Clerici* locum iſtum corrumpendi atq; ad ſenſus meos detorquendi crimen objicit; quippe *Clericum* non modo *de Medicinæ partitione iſtâ nihil dubitare*, ſed *contrarium planè* ex ejus verbis colligi poſſe fidenter atq; apertè affirmat. (3) Ego vero contra; nullam mihi fidem nec in hac, nec alia quâvis causâ habendam poſco, ni

(1) Reſp. p. 162. (2) Ac Romæ quoq; non mediocres Profeſſores, maximeq; nuper Tryphon, &c. (3) Reſp. p. 190.

ex *Clerici* tum verbis tum ſententiâ illud ipſum, quod dixeram, ſignificari penitùs appareat. *Clericus* enim, poſtquam ex *Celſi* verbis, ſenſuque, *Medicinæ in tres partes diviſionem* explicuiſſet, ita deniq; concludit: *Soit que la choſe ſe pratiquât effectivement ainſi de ſon temps; ſoit qu'il ait voulu ſimplement marquer comme elle devoit aller.* (1) Quod ita quidem vertere licet; *ſive tamen Celſi ætate partitio iſta reverà ita in uſu fuerit; ſive id tantummodo in animo Celſus habuerit, ut ſignificaret, quemadmodum ea fieri debuiſſet.* atq; hanc, ut memini, dubitationis ſuæ rationem *Clericus* adjungit, quòd eam adhuc conſuetudinem, vel *poſt Celſum*, in uſu manſiſſe invenerat, ut omnes ſimul *Medicinæ* partes à *ſingulis Medicis* unà exercerentur. Itaq; ſi *Celſi auctoritas* in hac quæſtione aut nihil, aut parum valere poterit; multo certè minùs Galenus, quem poſteriùs vixiſſe novimus, quemq; alterum ſententiæ ſuæ auctorem noſter hicce adducit ad hanc omnino cauſam advocandus erit: quod quidem videre, & concedere planè *Reſponſionis Auctorem* ſentio. (2) Galeni igitur teſtimonio contra opinionem meam prolato, nihil opus eſt, ut quicquam prorſus reſpondeam.

Pergit autem oſtendere Vir acutus, quam *opinioni ipſe adverſer meæ*, (3) qui *Archagathum illum*, quem primùm Medicinæ exercendæ causâ Romam veniſſe legimus, *Chirurgum* fuiſſe confitear. Ego verò quidni *Archagathum*, *Chirurgum* appellem, qui non eum ſolùm, ſed *Medicos etiam omnes*, quotquot *Romæ* deinceps vel aliquot poſt ſeculis artem ſuam exercuerint, *Chirurgos* fuiſſe, omneſq; ſimul Medicinæ partes ſemper tractaſſe contendo, multiſque exemplis probavi: quodq; *Archagathus* iſte vulnera curaſſe dicitur, id ſententiam meam non evertere certè, ſed confirmare potiùs judicabitur; niſi ex priori, ut aiunt, eſſet demonſtratum, eos, qui *Chirurgicam Medicinæ partem* tractare ſolerent, nullam unquam aliam omnino attigiſſe.

(1) Vid. Reſp. p. 191. (2) Reſp. p. 185. (3) Not. br. p. 8.

Sed

SED idem hocce de *Archagatho* argumentum pluribus etiam persequitur *Responsionis Auctor*; dicitq; sibi perspicuum videri, eum *nil nisi Chirurgiam* exercuisse, propterea quod à *Plinio vulnerarius* appelletur: (1) quasi nomen istud non idcirco adipisci potuisset, quòd *vulnerum præcipuè curationi* sese applicuisset, quòdq; eis magis quàm *morbis medendis* peritus ac expertus habebatur; utpote qui partem eam, in *Urbe* scilicet *bellicosâ*, reliquis forsitan pluris æstimari observasset. Cum verò propter *Archagathi* hujus in vulneribus curandis sævitiam, & *artem ipsam & omnes medicos in tædium citò transiisse* discimus; causam sane nullam, quamobrem id fieret, videre queo; ni illis quoq; temporibus *cæteri* etiam *Medici* eodem planè modo artem suam exercuissent & quod *Archagathum* fecisse contendo, *reliquas simul Medicinæ partes* unà cum *Chirurgicâ* omnes administrassent.

AT *Asclepiadem* denique *Medicum*, *Pompeii ætate* celeberrimum *Chirurgiam* omnino non attigisse *Annotator noster* affirmat; *idq*; *librorum* (2) *ejus inscriptionibus* declarari ait; propterea quod inter opera ejus, quorum tituli solummodo aliquot nobis jam restant, nihil omnino *de Chirurgia* ab eo scripti memoriæ proditur: atq; hoc idem à *Responsionis quoq*; *Auctore* disputatum videmus. (3) Præclarum sanè Argumentum! quod vix alius, præter *hoc eruditorum par nobile*, excogitare unquam potuisset: *Asclepiades nihil de re Chirurgicâ aut scripti reliquit, aut quod reliquisset, periit*; *ergo Chirurgiam non omnino attigit*. Sed non vident Viri ingeniosi, *Asclepiadem* dum *Chirurgum* fuisse negant, at *Pharmacopolam* saltem fuisse, eodem illo Argumento concedant necesse est; scilicet quòd de *medicamentorum compositione* eum scripsisse fateantur. *Asclepiades* vero ipse, cum *in Anginis curandis* novam quandam curandi rationem instituisse traditur, (4) à *Chirurgicâ artis parte* non omnino manus abstinuisse videtur.

---

(1) Resp. p. 182. (2) Not. br. p. 10. (3) Resp. p. 197. (4) Plin. Hist. Not. l. 26. 3.

ANNO-

ANNOTATOR autem *noſter* tanquam rem omnino claram, certamq; eſſe demonſtraſſet, hanc tandem concluſionem ex præmiſſis iſtis elicit: *Ergo fuit*, inquit (1) *Romæ Aſclepiades Medicus Clinicus*, nec *Chirurgiam omnino attingens; Archagathus vero Chirurgus*, nec *reliquam Medicinam tractans*; etiam *ante Imperatorum tempora*. Ego verò ſi hiſce ineptiis quicquam ſeriò reſpondere aggrederer, memet ſane, vel hominibus hiſce ipſis inſipientiorem cenſeri deberi judicarem.

SED ad reliqua convellenda homo progreditur; & *neq; minus*, inquit, *id Middletoni erratum eſt, ubi ex Mercurialis auctoritate, omnes Medicos uſq; ad Galeni tempora, ſua medicamenta paraſſe ait.* (2) Ubi candoris, æquitatiſq; ejus ſpecimen obiter notare libet; non contentus enim meos omnes errores inſectari, aliorum mihi errata imputat; & cum *Mercurialis*, viri eruditiſſimi verba, ſententiamq; exhibuiſſem, non minùs me erraſſe dicit, quàm ſi ex meipſo eſſem locutus, meoſq; penitùs ſenſus protuliſſem. *Mercurialem* verò *Plinii* ipſe teſtimonio refellere conatur, (3) quo loco *Plinius Medicos* quidem ſeverè reprehendit, quod à *Medicaminibus conficiendis, quod proprium eſſe Medicinæ ſolebat, ſeſe abſtinere cœpiſſent*, & *præ medicamentorum ignorantia, quorum vel nomina pars major ignorabat, ab aliis emplaſtra & collyria mercari coacti eſſent.* Hæc autem verba haud ſatis attendit *Vir doctus*, quàm contra ſuam ipſius diſputationem faciant, dum probant *Medicos* vel iis temporibus *Chirurgorum* munere aliquo fungi, atq; *emplaſtra* & *collyria*, utcunq; ab aliis facta & parata, ſuis tamen manibus tractare, atq; ad uſus deſtinatos applicare ſolere. Cum autem *Plinius* ipſe *Galenum* haud longè ætate anteceſſit; hæc ejus verba *Mercurialis* itidem opinionem confirmare

(1) Not. br. p. 10. (2) Not. br. p. 12. (3) p. 13.

potiùs

potiùs quàm evertere videntur, præsertim, si ut omnia generatim dicta intelligi debent, eam non nimis severè ac restrictè accipiamus: quod quidem à *Responsionis* etiam *Auctore* concessum planè animadverto (1).

ANTEQUAM vero hanc de *Medicinæ partitione* disputationem concludamus; ego sanè, qui nec in hac, nec in aliâ quâvis quæstione aliud mihi propositum habeam, ac quod verum, aut veri saltem simillimum sit, investigare, nequeo hic dissimulare, *Responsionis* illum, atq; *Animadversionis brevis* Auctorem, locum quendam *Ciceronis* adduxisse, qui ad causam suam haud parùm valere videtur (2) : quod idem sanè alias etiam, nec minùs quidem liberè faterer, si quid apud eos solidi unquam aut probabilis invenissem. Atque hunc ipsum locum ego quidem post *Dissertationem* meam editam observaram, cumq; amicis communicaram; quo scilicet indicare *Cicero* videtur, *Medendi artem* vel *suâ ætate* in *diversas partes* distribui, *singulasq*; *à singulis* interdum administrari solere: quod quidem etsi non satis perspicuum sit, utrum de *Medicina,* uti tunc *in Græcia,* an uti *Romæ* exercebatur, accipiendum sit; concesso, tamen ad *Medicos* potiùs *Romæ degentes* id pertinere; at non inde tamen sequitur morem illum *universè* ac *generatim* tunc obtinuisse, sed aliquatenùs solummodo processisse; quod tum ex eis, quæ in *Dissertatione meâ* dixeram, tùm innumeris aliis Auctorum veterum locis probari facilè poterit.

QUOD autem magis ad rem nostram est; ex hoc eodem loco videre possumus, quàm longè alitèr *Cicero* de verâ *Me-*

---

(1) Resp. p. 187. (2) Resp. p. 182. it. Animad. br. p. 39. verba Ciceronis hæc sunt. Tum Crassus, Non in hac, inquit, una re, Catule, sed in aliis etiam compluribus, distributione partium, ac separatione, magnitudines sunt artium diminutæ. An Tu existimas, cum esset Hippocrates ille Cous, fuisse tum alios Medicos, qui morbis; alios qui vulneribus: alios qui oculis mederentur? De Orat. l. 3. 33.

dicorum laude ac præstantiâ, ac illi, quibuſcum rem habemus, judicaverit: *noſtri* enim *Medicorum propugnatores* eos tantùm *ſervilis* (1) atq; *abjectæ ſortis* fuiſſe aſſerunt, qui *omnes ſimul medicinæ partes, morborum* ſcilicet *vulnerumq;* curationes unà profiterentur; (2) *Inſignes autem viros, ac arte celebratos uni tantùm parti ſe totos addixiſſe* —— itaq; *Clinicum* ſolummodo *Medicum* fabulæ ſuæ *Heroem* conſtituunt; eum ſolum & virum magnum & *Medici nomine* dignum judicant: ſiquis verò *Chirurgiam* vel digito attigerit, de *Medicorum* ſtatim claſſe ac profeſſione dejiciunt. At *Ciceronem* contra, quàm longè diverſa & contraria planè omnia de Medicorum dignitate ſenſiſſe videmus? qui *hac medicinæ partitione* artem ipſam diſcerptam, ejuſq; *laudem & magnitudinem imminutam* indicat; nec ſe eos in *medicis magnis* atq; *excellentibus* numerare oſtendit, qui vel *morborum* vel *vulnerum medicinam ſeparatim* atq; *unicè* profiterentur, ſed qui, *Hippocratis exemplo, nullam medicinæ partem* negligentes, aliiſvè ſigillatim exercendam relinquentes, *univerſam ſimul artem* complexi atq; unà profeſſi fuerint: cumq; hæc ab eo dici cernimus, qui eodem illo libro *Aſclepiadem*, uti *Medicum eximium* atq; *amicum ſuum* laudaverit; nonnè veriſimile inde videtur *Aſclepiadem ipſum* de eorum numero eſſe, qui non *excerptam aliquam medicinæ partem*, ſed qui *univerſam* eſſent profeſſi.

Utcunque vero *Medicorum* & *Chirurgorum* disjuncta & propria fuiſſe munera confiteamur, (quod tamen non generatim verum eſſe certiſſimum eſt) nullo tamen modo ſequitur, *diverſas* propterea eorum *conditiones*, aut *vitæ ſortes* fuiſſe; ſed in eo ſaltem temporis ſpatio, intra quod hanc noſtram diſputationem concluſimus, ejuſdem certè loci atq; ordinis utroſq; ſemper habitos eſſe apparet; ni in *Urbe*, ut ſupra dixi, *bellicosâ* veriſimile magis videatur, *Chirurgos* ſeu

(1) Reſp. p. 193. (2) Ib. p. 222.

vulnerum

vulnerum medicos majori potiùs in pretio fuisse : ex omnibus enim *Romanorum Veterum Medicis* duos potissimùm Auctores nostri secernunt, quos *veros* ac *Germanos Chirurgos* fuisse affirmant, *Archagathum*, atq; *Alcontem* ; eum, quòd *Vulnerarius* ; hunc, quòd *vulnerum Medicus* dicitur : (1) quorum alteri tantos sanè honores, quantos nulli unquam *Medico, ante Cæsarum ætatem,* habitos cognovimus ; *Civitatem datam, tabernamq; publicè emptam :* Alter verò, sub *Claudio Imperatore*, in eorum numero à *Plinio* celebratur, qui maximos atq; incredibiles ferè quæstus ex arte sua confecissent. Habeant igitur homines nostri, si velint, quod tantopere contendunt, *istos* scilicet *duos, verè ac propriè Chirurgos* fuisse ; hoc tamen nobis concedere necesse erit, eos, si non majori, at pari saltem cum *cæteris Medicis* honore fuisse.

SED de *Medicæ Artis partitione* jam satis dictum opinor ; ad ea igitur pergamus, quæ de ipsâ Quæstionis summâ, de *servili* scilicet *Medicorum conditione Annotator hicce* disputat. Atq; hic conqueri eum graviter, meq; insimulare video ; quod *Medicos malitiosè deprimere studerem* ; (2) quod, *siquid in eos congerere possem, de veritate non essem sollicitus.* (3) Quod, *quæ de humillimas Medicinæ partes tractantibus dicta usquam reperissem, in universos artis Professores transtulissem* (4) : quòd, *ea de Medicis generatim asseruissem*, quæ (5) *non de Medicis Clinicis, nec Chirurgis quidem bonis, sed de Phlebotomis solummodò, Auriculariis, Herniariis, reunctoribus, enematumvè administratoribus* intelligi debere contendit.

EGO verò contra ; etsi de *Medicis Veteribus* alios aliis longè præstitisse sciam : Utq; inter *Annotatorem*, qui *Medicinæ sese Doctorem* jactitat, scriptis verò Artem dedecorat,

(1) Plin. Hist. N. l. 29. 1. (2) Not. br. p. 23. (3) Ib. 13. (4) Ib. 14. (5) Ib. 17.

Principesq;

Principesq; *illos viros,* qui non *Arti suæ* solummodò, sed *genti* etiam *toti* scriptis suis gloriam afferunt, immane quiddam discrepare videmus ; ita *Romæ* quoq; nonnullos olim tum scientiâ, tum famâ, magnorumq; familiaritate cæteris omnibus antecelluisse necesse est : hos tamen universos, cùm doctos, tùm indoctos, cùm summos, tùm infimos, absq; ullâ exceptione, *Græcos* certè aut *Peregrinos,* sed maximam longè partem *Servos & Libertos* fuisse, affirmare haud dubitaverim.

ETENIM num omnino cuiquam credibile videri potest, magnos illos *Reipublicæ Romanæ Principes,* quos *Medicos Servos* in familiis suis semper habuisse cognovimus, non *Artis peritissimos quosq;* ex Asiâ, Græciâve conquisivisse, sed *Auricularium* solummodo, vel *reunctorem* aliquem domi apud se tenuisse ? Num *Consules* ac *Imperatores,* quos *Medicos Servos* secum semper in provincias eduxisse legimus, *Phlebotomo* alicui vel *Unguentario* valetudinem suam commisisse putandum est ? Num deniq; verisimile est, *Cæsarem Augustum,* cum *Germanico* in acie militanti *Medicum Servum unà cum C. Caligula* tunc infantulo mitteret, *cnematum* solummodo *administratorem,* annon *Medicum* potiùs gravem, fide & scientiâ præstantem, de *Servis suis* misisse ? De hoc sanè neminem præter hunc Annotatorem dubitare posse certò scio.

ILLE verò huic meæ disputationi *Asclepiadis Medici* famam & dignitatem opponit. *Reputate, quæso,* inquit, *quantus vir fuit Asclepiades* (1) *quantam apud summos viros auctoritatem sit consecutus ; adeo ut non gravaretur ille Romanæ eloquentiæ Princeps Cicero, eum, ut amicum suum concelebrare. Qui quidem honos summus haberi posset ; ni major etiam ipsi contigisset : etenim à Mithridate, maximo*

(1) Not. br p. 8, 9.

Rege ſolicitatus eſt, ut ad illum veniret. En verò alterum hominis ſpecimen ! qui *Ciceronis* amicitiæ & familiaritati, lucrum, ſtipendiumq; à *Rege barbaro* oblatum honori anteponit. Sed *Aſclepiadem* longè aliter ſenſiſſe videmus, qui maluit, in illâ Urbis luce, laude & gratiâ apud *Optimates*, quàm apud *Mithridatem* opibus florere. *Aſclepiadis* autem hujus honores, utcunq; magnos eos fuiſſe concedamus, ad hanc tamen cauſam nequaquam pertinere contendo : de ejus enim conditione nihil ferè memoriæ traditum habemus, niſi quòd *è leviſſimâ gente, & ſine ullis opibus, ex Rhetore Medicus evaſerit* (1) : & quantuſcunq; demum fuerit, nec nominis famâ, nec honoribus, vitæq; ſplendore cum *Antonio Muſa* conferendum exiſtimo ; quem tamen *ſervum* fuiſſe cognoſcimus : atq; *Aſclepiadem* igitur niſi *hominem Romanum*, niſi non *ſervum*, nec *Græcum* fuiſſe *Auctor noſter* probaverit, nihil omnino contra meam ſententiam diſputare à viris doctis cenſebitur.

Neque illa minùs futilia, minuſvè ab hac omni quæſtione aliena, quæ de *Artis Medicæ fructu* olim ingenti, *opibuſq;* *Profeſſorum* homo eruditus diſſerit. *Legatis quæſo*, inquit, *locum Plinii de quæſtubus medicorum* : (2) quaſi de *divitiis*, & non de *conditione Medicorum* diſputatio noſtra inſtituta eſſet : nos autem, ut ait *Cicero*, (3) *neq; divitiæ movent, quibus omnes Africanos & Lælios multi Venalitii & Mercatores ſuperarunt.* Sed noſter hicce cum *Medicos ſuos divites* fuiſſe oſtenderit, omnia ſe probaſſe putat ; nec ſcire planè videtur, quod *Romæ* ſæpiſſimè contigiſſe legimus, magnorum ſcilicet Virorum tum *Libertos*, tum *Servos*, qui apud Dominos ſuos gratiâ florerent, ingentes ſibi opes ac poteſtatem adipiſci ſolere : quorum nonnullis *vel Prætoria interdum Ornamenta decerni legimus* ; *tantùmq;* *non cum laureatis faſcibus remitti illò, unde cretatis pedibus*

(1) Plin. Hiſt. Not. l. 26. 3. (2) Not. br. p. 15. (3) Orator.

adveniſſent; (1) De quo quidem argumento, librum me alicubi vidiſſe memini, de *eis* ſcilicet *Servis* conſcriptum; qui ſummam ſibi auctoritatem, immenſaſq; divitias ex *Servitute* confeciſſe à Veteribus memorantur. *Pliniuſque*, in celebri illâ ad *Trajanum Oratione*, non dubitat dicere, *Imperatores ipſos, cum eſſent Civium domini, libertorum tamen fuiſſe ſervos.* Quid igitur, Vir ingenioſe, de his tantis Viris conſtituendum putas? Annon in *Servorum & Libertorum* propterea grege numerandos cenſes, quod gratia, opibus, auctoritate eos floruiſſe accepimus? Numvè eadem planè omnia de *Divite tuo* cogitas, quæ *Stoici de Sapiente ſuo* jactitant, cum videlicet vel ex *infimâ ſorte Nobilem*; vel *in Servitute Liberum* eſſe.

Vides jam opinor, áut ſi tu quidem minùs, at alii certè omnes vident *Notarum tuarum* futilitatem: Ego *Medicos Romæ degentes*, præſertim *ante Cæſarum ætatem*, aut *Servos* aut *Libertos*, aut *Peregrinos* ſaltem omnes fuiſſe diſputo. Tu verò, qui *fundamenta mea* labefactas, qui me *Calumniatorem* appellas, quid tandem contra affers? at contra *legatis quæſo*, inquis, *locum Plinii de quæſtubus Medicorum.* Nihil ſcilicet aliud oſtendere conaris, ac *Medicorum* nonnullos *Artis famâ* floruiſſe, *magnos quæſtus* feciſſe, *Optimatibus caros* fuiſſe, idq; non niſi *Cæſarum temporibus*; quæ tibi omnia, abſq; ullo cauſæ meæ detrimento, lubens concedere poſſum.

Sed commoveri jam atq; iraſci planè hominem video, quòd *Sexaginta Solidos* pretium olim fuiſſe *Medicis ſervis à jure Civili* conſtitutum obſervaſſem: exclamat illicò, *an vobis hoc credibile eſt?* (2) *an quemquam ex Romanis creditis tam amentem fore, ut tantum hominem tam parvo pre-*

(1) Plin. Hiſt. Nat. l. 35. 18. (2) Not. br. p. 15.

tio

tio venderet? credere scilicet videtur *Vir doctus*, atque *Antiquitatis tantoperè intelligens*, me de *nostris* omnino *solidis* esse locutum; clausulamq; illam, quam in Syngraphis adjungi viderat, hic quoq; subintelligi debere existimat; videlicet, *bonæ & legalis monetæ Angliæ* —— Ut verò hanc ei molestiam aliquatenùs minuam, nec tàm acerbè posthac ferat *Artis suæ professores* tantulo olim venisse; scire eum velim quicquid de *solidis istis* dixeram, de *Romanis prorsus solidis* esse intelligendum; quorum singulos, ut nonnulli, atq; optimi illi quidem Auctores, tradunt, *Sexdecim* circiter de nostris pretio æquasse reperio. (1)

At majores adhuc *Medicus noster* clamores ciet, propterea quod *Medicinæ professionem Civis Romani gravitate seu existimatione indignam*, *Plinio Auctore* (2) *asseruissem*. *Quippe id*, inquit, *à solo Middletono apud Plinium legitur*. (3) *De indignitate autem Artis, apud Plinium nè verbum quidem ullum est; sed eam vocem* INDIGNAM *ad Plinii verba à bono Theologo adtextam videtis, quo vobis fucum faceret*. Atq; eadem ferè omnia de hoc *Plinii* loco post *Annotatorem nostrum* iterat egregius iste *Responsionis Auctor*; miraturq; *Middletonum curam attentiorem in Scriptis Veterum citandis atq; explicandis non adhibuisse. Non enim*, inquit, (4) *dicit Plinius (ut ille nobis persuadere studet) medendi Artem Romanos gravitate suâ indignam judicasse; nec qui eam attigerint, tanquam ad Græcos transfugas fuisse habitos. Neq; vox* indignam *hic legitur, neq; Voces, ad* Græcos transfugæ, *eo sensu dicuntur quem is confingit*. Quantum in Utrisq; consensum, quantam in me criminan-

(1) Vid. *Arbuthnot* of Coins, *&c.* p. 163. (2) Solam hanc Græcarum Artium nondum exercet Romana Gravitas in tanto fructu. Paucissimi Quiritium attigere, & ipsi statim ad Græcos transfugæ: imo vero auctoritas aliter quam Græcè eam tractantibus etiam apud imperitos expertesq; linguæ non est. Plin. Hist. l. 29. 1. (3) Not. br. p. 18. (4) Resp. p. 49.

do

do concordiam videmus? Ego verò tantorum virorum conjunctos simul impetus haud unquam sustinere potero. Itane verò *Viri Ingeniosi?* nihilne dicitis de *Medicinæ indignitate* apud *Plinium* reperiri? Quid igitur statuendum putatis, non dicam de *bono Theologo,* sed de *bonis istis Medicis,* (1) qui Artis suæ defensionem *contra Plinium ipsum* susceperunt; qui de *Artis,* inquam, *dignitate* libros aliquot contra Plinium scripserunt? annon illos eadem omnia, ac *Middletonum, de Artis indignitate* apud eum legisse creditis? An eos quoq; *voces finxisse* dicetis? Numvè Vos tandem soli, *tales stulti, bardiq;* (ut *Annotatoris* verbis utar) reperiemini, ut quod alii omnes facilè vident, nec videre nec intelligere poteritis? Sed exclametis licet, quantùm volueritis; Ego contra contendo atq; affirmo, *Plinium* hoc ipso in loco asserere, *Romanos* propterea *Medendi Artem* neglexisse, nec ad eam exercendam ullo quæstu allici potuisse, quod *gravitate suâ indignam* eam judicarint: paucissimosq; illos qui *Plinii tandem ætate* ad eadem sese applicuissent, ad *Græcos transfugere,* id est, à *Græcis hominibus* artis præcepta petere, & vel *Græcè* loqui, scribere, præscriptaq; Medica tradere fuisse coactos: quippe cum *Romæ* ab ipsis Artis primordiis, *Medicinæ omnis administratio* non nisi *Græcorum in manibus* versata esset; nulla planè Auctoritas alitèr ac *Græcè eam tractantibus* etiam apud imperitos erat.

ROMANOS *autem homines* artium certè *Græcarum,* quàm maximè cupidos, atq; avidos planè fuisse cognovimus; & quicquid *Græcia* habuerit quod *omnino expetendum esset, id studio & industriâ suâ ad se statim transtulisse:* (2) eoq; præterea ingenio fuisse; ut omnia *consequi potuissent, ut primùm velle cœpissent*; nec consequi solummo-

(1) Jo. Filesacus. Medicinæ defensio adversus Plinium majorem 8vo. Par. 1618. it. G. Kirstenius de Medicinæ dignitate contra Plinium & Platonem 4to. Stetini 1647. (2) Cic. Tusc. q. 2. 2.

do; ſed *à Græcis ipſis accepta vel meliora etiam & perfectiora facere ſolere, ſiquæ*, ut ait *Cicero*, (1) *digna ſtatuiſſent in quibus elaborarent.* Itaq; cum ex omnibus *Græcorum Artibus, Medicinam ſolam* eos neglexiſſe cernimus; quam aliam cauſam probabilem, vel omnino ullam excogitare aut fingere poſſumus, niſi quod *Civibus ſuis* nec *expetendam* nec *gravitate ſuâ dignam* judicarint; quod *Plinius* profectò hoc ipſo in loco verbis nullo modo dubiis aut obſcuris declarat, cum dicat, *Hanc ſolam Artium Græcarum Romanam gravitatem vel tanto in fructu nunquam attigiſſe.* Itaq; vox illa INDIGNAM quam Vos tantoperè ſtomachamini, etſi in *Plinii* quidem verbis non reperiatur, ad ſententiam tamen conſtituendam neceſſariò requiritur: neq; de voculis ego Auctorum, ſed de ſenſibus omnino diſputandum eſſe cenſeo: veſtramq; loci hujus interpretationem, nec *Plinii* mentem attingere nec ſenſum planè ullum continere dico. Quod dicit autem *Reſponſionis Auctor* voces eas, *ad Græcos Transfugæ*, non eo ſenſu accipi debere, quem ego confinxeram; ego ſanè quid ſibi velit, non intelligo; niſi quòd calumniandi occaſionem, cum nulla prorſus fuerit oblata, arripere ſtudeat; quippe ego *vocibus iſtis* nullam omnino interpretationem ſenſumvè meum dederam, ſed nudas eas ſolummodò, ut in *Plinio* legantur, protuleram.

ATQUI ad unicum jam libelli hujus locum devenimus, quo me cum aliquâ veritatis ſpecie aut ratione probabili premere atq; urgere *Annotator* videtur: ſcilicet quod *Suetonii* locum quendam ad cauſam meam detorſiſſem, & tum verba tum ſenſus, alitèr ac in Auctore eo reperiuntur, dediſſem; quod an *incuriæ* ſeu *malitiæ potiùs meæ* tribuendum ſit, poſtquam pauliſper dubitaverit, *malitiæ* ſtatim & *illi ſummæ* quidem aſſignat; *meq; falſitate apertâ incautos circumvenire in animo habuiſſe* inſimulat. (2) Quis autem, præter *Medica-*

(1) Ib. 1. 1. it. Ib. 4. 2. (2) Not. br. p. 19.

ſtrum hunccee, malitiæ exercendæ cauſam, aut locum quidem ullum hac in re invenire potuiſſet ? etenim *hoc Suetonii teſtimonium* ſi de *Diſſertatione meâ* penitùs tolleretur, num claudicaret ideo quæſtio noſtra ? numve detrimenti omnino quicquam caperet ? quid ſi hoc in loco *Medicos* in *Peregrinis* & non in *Servitiis* numerari fatendum ſit ? id num *Annotatoris cauſæ* omnino inſervit ? num meam debilitat ; qui *Medicos*, partim *Servos*, partim *Libertos*, omnes tamen *Peregrinos* fuiſſe diſputo ? Si ex his, inquam, verbis *Medicos* de *Servorum grege* fuiſſe minùs probetur ; nonnè ex aliis permultis *ejuſdem Suetonii* locis *Servos eos fuiſſe* apertè demonſtratur ? itaq; fatui planè hominis fuiſſet, malitiam ibi adhibere, ubi detecta infamiam certam inureret, celata verò nihil prorſus ad controverſiæ ſummam conferret. Sicut autem à *malitiæ*, ita vellem ſanè ab *incuriæ* & *negligentiæ* crimine memet æquè defendere poſſem: ſed ut fatear planè quod res eſt; cum duos ad eandem rem Auctores in *Commentariolis notatos* haberem; unum quidem, qui totidem planè verbis id quod poſueram, ſignificaret; alterum vero, qui eidem aliquo modo favere, atq; ex parte declarare videretur ; quemq; idcircò notaram, nec verba tamen ejus deſcripſeram ; præ nimiâ tandem feſtinatione & negligentiâ Auctores ipſos adire omittens, nec pluribus in re unâ teſtibus opus eſſe putans, cum quem minùs oportuit, *Suetonium* ſcilicet *Oroſii loco* ad cauſam meam adhibui : quod *Reſponſionis* quidem *Auctor*, mihi licet aliàs haud ſatis æquus, hoc tamen in loco fieri neceſſe eſſe agnoſcit. (1) Id verò in re tam apertâ, tamq; parùm ad controverſiæ ſummam pertinente, an *incuriæ* ſeu *malitiæ* potiùs tribuendum ſit, haud opus eſt pluribus oſtendere : illud tantummodo dicam ; quod etſi plures etiam hujuſmodi errores in *Scriptorum verbis exponendis Auctores noſtri* aliàs ſæpè, idq; ſatis fidentèr mihi objiciant, illos tamen, quoties

(1) Reſp. p. 81.

exemplis

exemplis rem illuſtrare aggredientur, inſcitiæ toties ſuæ aut malitiæ Argumenta præbituros.

ANNOTATOR autem *noſter*, tanquam cauſam jam omnem expediiſſet, controverſiamq; penitùs abſolviſſet; *Minimi*, inquit, *momenti ſunt reliqua, quæ à Middletono prolata ſunt*, &c. (1) & *permulta talia ſunt, quæ vos ipſi nè quidem digna refutatione cenſebitis* (2). At nullius igitur ponderis eſſe credis, tot illa Scriptorum veterum teſtimonia, quæ *Medicos Romæ degentes, Servos* maximam partem fuiſſe clarè atq; apertè declarant? num minimi momenti eſſe, nec refutatione quidem digna putas, tot illa *genuinæ vetuſtatis monumenta*, tot *antiquas inſcriptiones*, quæ plurima nobis *Medicorum Servorum* nomina ad hæc uſq; tempora conſervant? numve illa omnia minus propterea Auctoritatis apud lectores habitura exiſtimas, quod ad ea Tu ne verbum quidem unum reſpondere fueris dignatus?

PERGIT tamen more ſuo, *Vir egregius, ad aliam*, uti ait, (3) *Middletoni calumniam refellendam, qui negat, Medicinam inter liberales artes apud Romanos haberi*: ad *Middletonum* igitur redarguendum loca quædam *è Jure Civili* profert, quæ probant, non id quidem ullo modo quod oportuit, *Medicinam* ſcilicet *in Artibus Liberalibus* numerari; ſed illud ſolummodo, quod omnes ſcimus, & concedimus, videlicet, *Medendi Artem* juxta ac *Artes Liberales* immunitatibus & privilegiis ab *Imperatoribus* tandem auctam & munitam fuiſſe. Atq; hæc dum ſcribit, videt ille quidem, quam nihil prorſus ad ſuam cauſam pertineant, & fateri apertè cogitur, *Artem Medicam* (4) à *reliquis Artibus Liberalibus quodammodo ſegregari & diſtingui*; *eamq; apud Veteres non tam in ſtudiis liberalibus, quæ ab ingenuis colebantur, quàm in Artibus neceſſariis haberi*: quis autem hominem unquam tam petulantem, tamq; abſurdum ſimul vi-

(1) Not. br. p. 19. (2) Ib. p. 23. (3) Ib. p. 20.
(4) Not. br. p. 22.

dit;

dit; qui argumenti ſui initio *Middletoni calumniam* id eſſe dicit, quod antequam locum ipſum dimittat, *verum* omnino eſſe agnoſcit? nec quicquam ſanè hoc in loco acutius meliuſvè ſeſe geſſit *Reſponſionis Auctor*, ſed eadem ferè omnia protulit; & poſtquam contra ſententiam meam, idq; multis quidem verbis, diſputaverit; fatetur tandem per *Artes Liberales* eas præcipuè ab Auctoribus intelligi, *quibus ingenui pueri in ſcholis inſtitui ſolebant; nec niſi poſterioribus ſeculis Juriſconſultos tam lato ſenſu Liberales Artes accepiſſe, ut Medicinam quoq; eo nomine complecterentur.* (1) Sed de hoc omni *Artium Liberalium* genere alium mox dicendi locum, atq; eum magis quidem opportunum, habebimus; cum *Rhetorem noſtrum* in *Cicerone* ad ſuam hac in re ſententiam interpretando, turpitèr lapſum demonſtrabimus.

Annotator autem interea, tanquam Victor è certamine rediens, triumphum planè agere, & *Middletonum* currum ſuum ſequentem, catenisq; vinctum *Medicis ſuis* oſtentare ſibi videtur. *Jam ſatis demonſtratum*, exclamat, *quàm futilia atq; etiam falſa pro gravibus & certiſſimis argumentis habuerit Middletonus*; *quàmq; facilè refutentur ea, quæ in Medicos tanto ſtudio congeſſit. Etenim teſtimonia ejus præcipua, vel Clinicos quos deprimere tantopere ſtudet, minimè attingentia, vel omnino per incuriam depravata, per malitiamvè ficta, vel deniq; Veterum teſtimoniis certiſſimis contraria deprehendiſtis* (2). Hujuſmodi autem exclamationibus, haud ſanè expectandum erit, ut quidquam omnino reſpondeam; cum nihil certè aliud requiritur ad vanitatem hominis oſtendendam, quam ipſius verba referre atq; exponere: ſin autem inventi aliqui ſint, iſtiuſmodi ingenii homines, qui ejus vel *diſputandi acumen* vel *ſcribendi ſtilum* probare poſſunt; ſiqui, inquam, ſint, qui *Notis hiſce bre-*

(1) Reſp. p. 74. (2) Not. br. p. 23.

vibus

vibus eum quidquam prorsùs aliud demonstrasse credant, ac suam ipsius ignorantiam, temeritatem, malevolentiam; istiusmodi certè hominibus ego nec satisfacere curo, nec mea omnino placere cupio.

ME tamen *homo facetus* deridendum (1) proponit, propterea quod *Græci Tragici* versiculo *Romanorum hominum* consuetudinem quandam demonstrare essem aggressus: de *Servis scilicet ab iis studiis atq; Artibus quibus ipsi delectabantur, lege arcendis*: nonne verò *Romani etiam Poetæ* testimonium ad rem eandem confirmandam adjeci? idque nonnè omnium rectè ac dilucidè disputantium est, quam rem susceperint probandam, eam rem primùm universè veram, aliarumq; gentium notionibus consentaneam, deinde apud eos homines præcipuè de quibus quæstio instituitur, in usu fuisse ostendere? Sed *Annotatori* hic quoq; subsidio venit *Responsionis Auctor*, & *Terentium*, quo auctore usus essem, ad *Atticorum solummodò, non ad Romanorum mores respicere affirmat*: (2) quasi non perinde ac *in Græcia*, ita *Romæ* etiam eandem legem obtinuisse constaret; ubi *Servos* non à *causis modo orandis*, sed vel à *testimonio dicendo* prohibitos cognovimus. Sed de objectionis hujus futilitate pluribus mox disputabimus, cum illuc pervenerimus, ubi *Plauti* etiam in re consimili testimonium *Auctorem nostrum* rejicere cernemus.

DIXERAM autem in *Dissertatione meâ, nullam per aliquot secula de Medicinâ, tanquam de re humili nimis atq; abjectâ, à Scriptoribus Romanis mentionem fieri*: atq; alio loco; *Græculos eos, qui Romam sese Medicinæ exercendæ causâ contulissent, etsi liberos quidem nonnullos fuisse concedamus, generatim tamen humilis seu potiùs infimæ sortis homines fuisse.* Id homini stomachum movere video; quæritque à me, *quonam Scriptorum Veterum testimonio, id mihi affirmandum*

(1) Ib. p. 24. (2) Resp. p. 60.

mandum ſumam, idq; nullo prorsùs Auctore, ſed ex propriâ ſcientiâ me poſuiſſe dicit : mihi autem fidem non habendam, quippe qui dudum malâ fide egerim. (1) Quaſi id omnino teſtimoniis egeret, quod per ſe clarum & perſpicuum eſſet : quaſi, inquam, non ſenſus communis omnes præter hunc unum docuiſſet ; *de quâ ſcilicet re monumenta planè omnia ſilent ; nec Hiſtorici mentionem ullam faciunt, eam rem aut omnino non extitiſſe, aut nihil ſaltem celebratione ſeu memoriâ dignum ſuppeditaſſe.*

ATQUI idem etiam hoc in loco *Reſponſionis Auctor* à me quærit, *quo ſcilicet argumento Medicos hoſce liberos, humilis atq; abjectæ conditionis fuiſſe demonſtrem.* (2) Illud verò nonnè per ſe quoq; æquè perſpicuum eſt ? nonnè id, inquam, ratio ſenſuſq; communis evincunt, homines illos, qui *quæſtus victuſq; quærendi causâ, de patriâ ſuâ in alienam migrant, humilis ſeu infimæ potiùs ſortis maximam partem eſſe ?* num divites, num beati, num famâ atq; opibus florentes natale ſolum exilio mutare ſolent, ut lucrum ſibi apud exteras gentes non ſine probro atq; odio conficiant ? num *Græci* præcipuè hoc omnino facere voluerint, qui omnium longè maximè patriam cùm ſuam amaverint, tum alienas contempſerint ? etſi verò me *nullius omnino Auctoris ſententiam ne detortam quidem fictamvè ad opinionem meam confirmandam protuliſſe Annotator affirmat* ; (3) nonne Plutarchi tamen (4) verbis clariſſimis oſtenderam, *totam Græcorum gentem odio & contemptui Romanis fuiſſe, ipſumq;* nomen *Græcus* à plebe ſemper in ore *convitii loco* haberi & jactitari ſolere ?

SED *quid hoc ad Medicorum conditionem Reſponſionis auctor* ait, ſi *mos eſſet Romanæ plebeculæ, Græcorum gen-*

---

(1) Not. br. p. 25. (2) Reſp. p. 62. (3) Not. br. p. 25.
(4) Diſſert. p. 9.

tem

tem ita tractare? (1) Tu verò cum *Medicos tuos* & *Græcos* & *Romæ* tamen *honoratos* & *ſplendidos* fuiſſe diſputas; nonne contra ſententiam tuam vim aliquam habere videtur, quòd oſtenderam, *Græcos* planè omnes; qualiſcunq; fuerint Artis aut conditionis, *Romæ* non niſi in *probro & dedecore* verſari: & quam aliam ób cauſam hoc fieri putandum eſt, niſi quod id hominum genus egenum, ſordidum, eſuriens, *populus Romanus* ſemper cognoviſſet. Num cuiquam igitur præter *auctores noſtros* veriſimile videri poteſt, *Principes Græcorum Medicos*, gratiâ apud ſuos & dignitate florentes, atq; *ampliſſimâ fortunâ uſos*, *Romam* quæſtûs causâ migrare velle, ut tam iniquâ conditione viverent, ut ſibilis & contumeliis à plebe exciperentur?

ANNOTATOR autem, poſtquam in ſententia mea refutandâ tantum fruſtra laboris conſumpſerit; videt tandem atq; apertè fatetur, hanc meam diſputationem non modo *dedecoris nihil*, ſed *laudem* potiùs & *gloriam Arti Medicæ* afferre, quæ *Profeſſores ſuos ex ignobili illo ſervitutis ſtatu, ad libertatem ſæpiſſimè atq; honores evehere ſoleret.* (2) In quo tandem uno utriq; facilè conſentimus; etenim hunc ego honorem nec *Medendi Arti* invideo, nec quicquam contra diſpûtare aggrediar: vellem ſolummodo, hoc idem initio homo vidiſſet; nec ſibi quidem tam turpitèr ſcribendi infamiam, nec mihi tam ridiculi hominis caſtigandi faſtidium peperiſſet: quippe non odium certè aut reprehenſio ulla, ſed gratiæ mihi potiùs à *Medicis* debentur, qui eam cauſam defenderim ac probarim, quam *Arti ſuæ* honorem laudemq; adjungere fatentur.

SED *ab ipſo Cicerone jamdudum*, inquit, (3) *dijudicata eſt hæc controverſia, locuſq; ſuus Medicinæ tributus, neque primus is quidem neq; ſecundus, at medius certe,* &c. *tan-*

(1) Reſp. p. 63. (2) Not, br. p. 26. (3) Not. br. p. 26.

tum

tum rogo ut ſententiam ipſam, non ut apud Middletonum diſcerpitur ſed integram legere dignemini, &c. Oh hominem omnium ſanè ſagaciſſimum! qui inter *Primum* & *Secundum*, *Medium* quiddam Princeps invenerit! Egonè verò *Ciceronis* locum illum diſcerpſi, qui omnia quæ ad queſtionem noſtram pertinerent, integrè quidem ipſiſſimiſq; ejus verbis protuleram? quippe cum de *Medicinâ ſolâ* hæc omnis diſputatio inſtitueretur, quid mihi cum reliquis *iis Artificiis*, à *Cicerone* enumeratis; *Coquis*, *Mercatoribus*, *Agricolis*, &c. rei eſſet planè non videbam. Ille verò poſtquam hæc omnia in *Notas ſuas breves* integra tranſtulerit; *habetis hic*, inquit, *plenam atq; apertam Ciceronis ſententiam*, *quam filii inſtituendi gratiâ poſuit*, &c. exiſtimat forſitan *Vir bonus*, hæc ad *Filium* ideo ſcripſiſſe *Ciceronem*, ut artem aliquam ex ibi memoratis, *Medicinam* ſcilicet ſeu *Mercaturam* adoleſcens ſibi exercendam deligeret: ſed optimo, fateor, conſilio, longam hanc *Ciceronis* periodum, etſi nihil quidem ad rem ſpectantem, huc tamen integram traduxerit, ut *ſenſus* tandem aliquis atq; *Oratio pura*, quæ in reliquo ſuo opere requiruntur, in *tribus ſaltem pagellis* hiſce reperirentur.

CICERONEM autem quandoquidem is appellat, cujus quidem Auctoritate nihil mihi ſanctius eſſe poteſt, eum nobis Judicem conſtituamus: atq; omiſſis iis, quæ de *cæteris*, ut dixi, *artibus*, nihil ad nos pertinentibus, hoc in loco diſſerat; *Medicinæ* ſolummodò quem locum gradumvè aſſignet unicè conſideremus: *quibus autem Artibus*, inquit Cicero, *aut prudentia major ineſt*, *aut non mediocris utilitas*, *ut Medicina*, *&c. hæ ſunt iis*, *quorum Ordini conveniunt*, *honeſtæ*. Hic verò quantùm, *Dii boni*, eruditionis, quantum doctrinæ reconditioris *homo noſter* oſtentat? etenim *Aſconium Pedianum*, *Manutioſq;* ambos, (1) *Paullum atq; Al-*

De Off. L. 1. c. 42.

---

(1) Not. br. p. 28.

dum

dum teſtes adhibet, Vocem eam, Ordo, *dignitatis alicujus* ſignificationem continere; atq; ad *Senatum, Equiteſvè* ad minimùm, ad *plebem* verò nullo modo referri oportere: *Servorum* verò & *Libertinorum* non *Ordinem* ſed *conditionem* dici ſolere: atqui eum hac ſaltem vice felicem fateamur neceſſe eſt, quod magnorum tandem nominum auctoritate nugari ſibi contigit. Hoc autem omne quod tam eruditè diſſeruit, ſi aliàs verum interdum eſſe concedamus; nonne videt tamen *Vir egregius* quàm hoc in loco non ſolùm *Ciceronis* ſed *ſuæ* etiam *ipſius* ſententiæ contradicat? etenim num nobis hac ſuâ eruditione perſuadere vellet, *medendi Artem*, iis temporibus *Senatorio* ſeu *Equeſtri ſaltem Ordini* fuiſſe honeſtam? at nemo unquam tam temerarius fuit ut id diceret: neq; is ipſe *ea audacia, eoq; Artis amore* id quidem vel muſſitare audet; ſed apertè fatetur, nec *Primum* nec *Secundum* dignitatis gradum *ad Medicos* pertinere, ſed *Medium,* ut ſupra dixi, *neſcio quem.* Sicut autem nec *Senatorem* nec *Equitem* unquam temporibus illis *Medicinam* exercuiſſe certiſſimum eſt; ita nec *de Plebe magis aliquem* nec *Civem omnino ullum* eam attigiſſe contendo: neq; illi omnes, qui hanc ſententiam impugnaverint, vel *unum* quidem *hominem Romanum,* qui *Medicinam, ante Cæſarum ætatem,* fuerit profeſſus, oſtendere unquam potuerint; quod quidem vel *Reſponſionis Auctor* fateri planè cogitur, nec *ullum ante eam ætatem de Romanis Medicum* extitiſſe concedit: (1) itaq; quid nobis aliud relictum eſt hominum genus, de quo *Cicero* loqui intelligatur, cuive Vox illa, Ordini applicetur, quàm, quem ipſe dixeram, *Servorum, Libertorum* & *Peregrinorum* Ordo?

Vides jam, opinor, non temerè me ac fortuitò, ſed re priùs perpensâ & conſideratâ, ad *Ciceronem interpretandum* acceſſiſſe: Vides, inquam, iſtam tuam eruditionem,

(1) Reſp. p. 164. it. p. 220.

etiamsi vera nonnunquam esset, in hac tamen causâ nec locum ullum habere, nec lucis quicquam afferre : sed quid tandem dices, si *futilem*, *falsamq*; *eam* prorsus esse ostendero? etenim ex multis *Scriptorum Veterum* locis probare facilè possum, Vocem eam, ORDO, apud *optimos Latinitatis Auctores* nihil aliud significare, ac *certum quodlibet hominum genus*, *communi aliquâ vitæ sorte*, *vel abjectâ atq*; *infimâ* utentium.

CONVENI *hodie hominem mei loci atq*; *Ordinis*. (1).

NONNE hoc de homine squallido & miserrimo à *Gnathone Parasito* dicitur? *Ciceronem* etiam ipsum, quem nobis *judicem* constituisti, hanc eandem vocem non *Senatui* modo *Equitibusvè*, *sed Plebi* quoq; sæpissimè & *Libertinis interdum ipsis*, abjectæq; sortis hominibus, *Apparitoribus & Scribis* (2) applicare memini. Item in Inscriptione quâdam Sepulchrali mulier de marito loquens.

QUI *me ab imo Ordine ad summum perduxit honorem* (3).

HOMO autem *noster*, qui *Auctorum verba discerpendi* atq; *aliena adtexendi* crimen mihi objicit, videamus jam qualem tandem ex hoc omni *Ciceronis* loco sententiam extorserit. *Utiq*; *huc tandem*, inquit, *res redit*. MARCUS TULLIUS CICERO AIT, MEDICINÆ PROFESSIONEM HONESTO CIVIUM ORDINI DECORAM ESSE ; CONYERS MIDDLETON NEGAT ; EAMQUE ESSE SORDIDAM, ILLIBERALEM, CIVE PRORSUS INDIGNAM AFFIRMAT : UTRI CREDITIS QUIRITES? (4)

QUIS jam non summam *hominis* vel inscitiam, vel temeritatem, vel utrumq; potiùs admirabitur, qui hunc locum

(1) Ter. Eun. 2. 2.
(2) In Pison. 8. In Catal. 4. 8. In Verr. 1. 47. In Verr. 3. 78.
(3) Gruter. p. 353. (4) Not. br. p. 29.

aut

aut tam parùm intellexerit, aut tam fœdè corruperit? ille tamen, quasi impudentia gloriaretur, hoc *ingenii ſui commentum*, tanquam *legis*, aut *Senatus Conſulti* vim obtineret, *literis majuſculis* deſcribendum curavit. At in hoc omni *Ciceronis* loco, num de *ullo omnino Civium Ordine*, nedum *honeſto aliquo*, verbum quidem unum reperitur? num *Medicinæ Profeſſio*, *Romanis omnino hominibus* convenire dicitur? nihil certè minùs: nec quicquam ſanè aliud, ex verbis ipſis elici aut intelligi poteſt, ac *Artes eas humiliores*, iſti hominum generi, cui propter *vitæ ſortem* convenirent, laudem quandam & decus afferre; quod de *Servis*, *Libertis*, & *Peregrinis* prorſus accipiendum eſſe abundè demonſtravi.

Sed quoniam *Ciceronem* appellavimus; quid de verbis iſtis exiſtimandum putas, ubi is *ingenui nihil ex Officina prodire poſſe affirmat?* nonne id *Medicos* aliquo modo attingere credis, quos omnes *Officinas ſuas* habuiſſe notiſſimum eſt? de illo itidem altero, quem tu *veriſſimum eſſe* dicis, quid cogitas? ſcilicet, *Honos alit artes, omneſq; incenduntur ad ſtudia gloriâ, jacentq; ea ſemper, quæ apud quoſq; improbantur* (1). Etenim ſi quod omnes planè fatentur, nec honores ulli *Medendi Arti* conſtituti, nec ad ſtudium ejus promovendum *gloria ulla* antè *Cæſarum ætatem* fuerit unquam propoſita; tum, *Cicerone ipſo judice, jacuiſſe eam* ac *contemptam prorſus fuiſſe* neceſſe eſt.

Sed ad *Reſponſionis jam Auctorem* noſmet convertere neceſſe eſt, qui hunc itidem *Ciceronis* locum in librum ſuum idcircò tranſtulit, *ut me non minùs*, uti ait, (2) *In Ciceronis ac in Plinii ante verbis exponendis lapſum oſtendat*: in hoc autem loco interpretando, quod vix fieri poſſe credideram, *vel Annotatore ipſo* ſtultiorem ſeſe longe ac leviorem

(1) Not. br. p. 31. (2) Reſp. p. 53.

præbuit:

præbuit : diſputat enim *Vir Eruditus*, *Ciceronem* ibi de pervulgata ea *Artium partitione, in* LIBERALES *proprie ita dictas, ſeu* INGENUAS, *ut Cicero eas alibi vocat, ac* ILLIBERALES *ſeu* SORDIDAS *tractare propoſuiſſe* : (1) atque *hanc Artium diviſionem tam clare & aperte expoſuiſſe ut mirum profecto videatur, eam quemquam effugere potuiſſe* : (2) a *Sordidis* autem *Ciceronem* incipere, eaſq; omnes percurrere dicit, uſq; *ad Saltatores, totumq; ludum talarium* ; deinde quo res tota explicatior fieret, non *Ciceronis* ſed ſua quædam verba homo acutus interponit ; [*hactenus de Sordidis, jam ad liberales venimus*] reliquaſq; deinceps ibi enumeratas *liberalium* in numero *Ciceronis auctoritate* habendas affirmat ; videlicet *Medicinam* ; *Architecturam* ; *Doctrinam rerum honeſtarum* ; *Mercaturam* ; *Agriculturam*.

---

(1) Ib. p. 54. it. 74.

(2) Ib. 57. ut clariùs quod diſputemus intelligatur, verba ipſa Ciceronis huc etiam apponenda duxi —— Jam de Artificiis & quæſtubus, qui liberales habendi, qui ſordidi ſint, hæc fere accepimus : primum improbantur ij quæſtus, qui in odia hominum incurrunt, ut Portitorum & Fæneratorum. Illiberales autem & ſordidi quæſtus mercenariorum omnium, quorum operæ non quorum artes emuntur ; eſt enim illis ipſa merces auctoramentum ſervitutis. Sordidi etiam putandi, qui mercantur a mercatoribus, quod ſtatim vendant, nihil enim proficiunt, niſi admodum mentiantur : nec vero quicquam eſt turpius vanitate. Opificeſque omnes in ſordida arte verſantur. Nec vero quidquam ingenuum poteſt habere officina. Minimeq; Artes probandæ, quæ miniſtræ ſunt voluptatum ; cetarii, lanii, coqui, ſartores, piſcatores, ut ait Terentius. Adde his, ſi placet, unguentarios, ſaltatores, totumq; ludum talarium. HACTENUS DE SORDIDIS : JAM AD LIBERALES VENIMUS. Quibus autem Artibus aut prudentia major ineſt, aut non mediocris Utilitas quæritur, ut Medicina, ut Architectura, ut Doctrina rerum honeſtarum ; hæ ſunt eis, quorum ordini conveniunt, honeſtæ. Mercatura autem, ſi tenuis eſt, ſordida putanda eſt ; ſin magna & copioſa, multa undiq; apportans, multiſq; ſine vanitate impertiens, non eſt admodum vituperanda ; atq; etiam, ſi ſatiata quæſtu, vel contenta potius, ut ſæpe ex alto in portum, ex ipſo portu ſe in agros, poſſeſſioneſq; contulerit, videtur optimo jure poſſe laudari. Omnium autem rerum, ex quibus aliquid acquiritur, nihil eſt Agriculturâ melius, nihil uberius, nihil dulcius, nihil libero homine dignius. Cic. de Off. l. 1. 42.

QUIS

Quis autem, si *Diis placet*, tam ridiculum unquam *Artium Liberalium* catalogum antea vidit? quis præter *Auctorem nostrum* ejusmodi illarum *Corpus quoddam* effingere potuit; de quibus ne unam quidem in *Liberalibus* unquam haberi reperimus? Artes enim istæ modò memoratæ, si in *Liberalibus* habendæ sunt, tunc *Ars illa Agricolarum* omnium longe *liberalissima* esset, utpote omnium maximè hoc in loco laudata, liberisq; hominibus commendata: quod quidem homo noster fatetur, *eamq; ex omnibus speciatim seu præcipue liberalem* esse dicit (1). Sed tantum abfuit, ut *Agriculturam* Cicero unquam in *Artium Liberalium* numero ponendam existimaret, ut eam ipsam, tanquam *ab omni politiori elegantia abhorrentem, ab Artibus ingenuis ac elegantibus* quàm longissimè sejungat (2).

Instat autem *Responsionis Auctor*, & *Medicinam* cum *Doctrina rerum honestarum* hoc in loco conjungi dicit, nec me tam temerarium fore credit, ut *doctrinam rerum honestarum Servis* convenire posse contendam: (3) at quicquid ille contra disputet, contendam tamen, vel *eam* quoq; *Servis* competere posse. Quid enim aliùd per *doctrinam rerum honestarum* intelligi poterit, ac *munus ipsum, professioq; res honestas docendi?* at harum plerumq; doctores, *Rhetores* scilicet, *Grammaticos, Pædagogos*, ex *Servorum grege* fuisse cognovimus: quamvis enim *res ipsæ*, quas docebant, *honestæ & liberales* censebantur, docendi tamen munus Romæ saltem haud ullo fere in honore fuisse accepimus.

Ut hominis autem nostri inscitia clariùs appareat; loci hujus sententiam tandem veram, sensumq; paucis exquiramus. Atque id primùm de *Artium Liberalium notione* sciendum est; illas solummodo in earum numero a Veteribus censeri; non quæ *victus quærendi, lucrive faciendi* causa,

---

(1) Resp. p. 54. (2) Cic. de Fin. l. 3. (3) Resp. p. 57.

ſed *animi erudiendi, delectandive* gratia excolebantur; atque ex quibus non *quæſtus aliquis, Utilitaſve ad vitam neceſſaria,* ſed *libera quædam animi oblectatio* quærebatur. Quam quidem earum veram propriamq; eſſe definitionem arbitror: & quoties de *quæſtuoſis illis* aliquas, *minuſve ingenuis, Liberales* tamen aliquando dici reperiamus, id nonniſi *improprio vocis uſu, & laxiori quodam ſenſu* accipiendum, atque, uti hoc in loco, haud aliud indicare intelligendum eſt, ac ejuſmodi *Artes* a *probroſis & turpibus* diſtingui, atq; iſti hominum generi, *cui conveniant,* honeſtas eſſe.

Hoc igitur loco *Ciceronem,* uti primo planè aſpectu perſpicuum eſt, de *Artibus revera & propriè liberalibus* nec verbum quidem ullum feciſſe, nec omnino cogitaſſe dico: diſſerit ſolummodo de *Artificiis* ſeu *quæſtubus* iſtis, unde *lucrum conficiebatur,* atq; *aliquid adquirebatur*: *ſordidas* primum enumerat, eaſq; omnes, quæ nonniſi cum probro, ac turpitudine quadam conjunctæ videntur; deinde ad *honeſtiores* progreditur; *Medicinam, Architecturam,* &c. quas *Ordini, cui conveniant,* non probrum aliquod, ſed decus potius, laudemq; afferre ſignificat; & concludit denique; *omnium autem rerum* ex quibus aliquid adquiritur, *nihil eſſe Agricultura melius, uberius, dulcius, nec libero homine dignius.* Videmus jam, opinor, quo ſenſu *Agriculturam* tantopere laudet; non ut *Artem liberalem, aut ingenuam,* ſed de *quæſtuoſis iſtis* ſolummodo, ex *quibus aliquid adquiritur,* optimam & homine libero digniſſimam.

Artes autem, ut ſupra dixi, *liberales* a toto illo *genere quæſtuoſo* ſejunctas ſemper eſſe notiſſimum eſt, eoq; *liberaliores* haberi, quo a *quæſtu & lucro omni* remotiores eſſent: quod quidem, cùm ex multis *ipſius Ciceronis* locis demonſtrari poteſt, tum ex eo potiſſimum, ubi ex *Pythagoræ* ſententia, vitam hominum mercatûs cujuſdam celebritati comparari ait. (1) *In quem, uti alii emendi aut vendendi quæſtu & lucro*

(1) Tuſc. qu. l. 5. 3.

ducerentur,

ducerentur, *alii vero*, *iiq*; *vel maximè ingenui*, *nullum lucrum quærerent*, *ſed viſendi ſolummodo cauſa venirent*, *ſtudioſeq*; *perſpicerent*, *quid ageretur*; ſic in vita & ſtudiis hominum accidere ſolere diſputat: nam *ut illic liberaliſſimum eſſet ſpectare nihil ſibi acquirentem*; *ſic in vita*, *ea longè ſtudia excellere*, *cæteriſq*; *omnibus præſtare*, quæ nulla *quæſtus aut pecuniæ* ſpe propoſita, in rerum *cognitione & contemplatione* verſabantur. Atq; hinc jam quivis facile judicabit, quanti *Rhetor noſter* ingenii fuerit; quàm in Veterum ſcriptis evolvendis diligens; quam in interpetandis acutus; quamq; ad Eruditorum controverſias dijudicandas inſtructus acceſſerit; quàm deniq; verum vel nunc etiam illud ipſum ſit, quod *Ciceronem* alicubi indicaſſe memini; nihil ſcilicet magni aut ſolidi unquam ex *Rhetorum Officinis*, ſed *Academiæ ſolummodo ſpatiis* extitiſſe.

Sed ad *Annotatorem* tandem *noſtrum* revertamur, qui hac *ſua velitatione* quaſi defatigatus, nec in aciem ipſam ac dimicationem deſcendere auſus, receptui canere incipit, & *dimittamus jam*, inquit, *Theologum undiq*; *doctiſſimum*; *reliqua perſequantur* ii, *quibus otium eſt*, *quiq*; *fuerint diutius in Antiquitatis cognitione verſati.* (1) Quorum alterum, Præclare Annotator, Tibi facile concedam, *Antiquitatis* ſcilicet *cognitione* Te ab aliis certe quibuſvis ſuperari; alterum vero nunquam Tibi dabo; *otio* quemvis alium *plus Teipſo* abundare: qua enim in re Te tantopere occupatum exiſtimare poſſumus? num literarum ſtudiis? at *egregium hocce opuſculum tuum* nos id omnino putare vetat; Teq; in bonis literis, boniſq; artibus hoſpitem eſſe declarat. Num Profeſſionis tuæ muniis, ægriſve obeundis? at quiſquam tam vitæ prodigus invenitur, qui Tibi ea ignorantia ſimul ac temeritate valetudinem ſuam committere audeat? Sed ſingularem hominis modeſtiam hic etiam obiter notare libet. Quippe is, *occupationibus* licet diſtentus, nec *in Antiquitatis cognitione* verſatus, mea tamen omnia, quæ *præcipua ſibi viſa* ſunt, ſibi

(1) Not. br. p. 30.

ipſi

ipsi refutanda atq; evertenda suscepit; reliqua vero, quæ ne *minimi quidem momenti, nec refutatione digna* pronuntiat, (1) iis tamen persequenda relinquit, qui *otio abundant*, qui *rerum antiquarum scientia* excellunt.

UT verò cum primis, ultima tandem consentiant; cum nihil aliud *Notæ hæ breves* ac summam hominis malevolentiam, cum pari sanè stultitiâ conjunctam ostenderint; *velim autem*, inquit, (2) *existimet Vir Eruditus, ea quæ à me contra ejus sententiam liberè dicta sunt, non esse eo animo dicta, quod aliquam in illum contumeliam jacere cuperem, sed quia veritatem, quæ ab ipso obscurata quidem est, quantum potui patefacere studerem.* Tu vero, num vel *unam* demum nobis *veritatem* patefecisti? numvè *unam* aliquam *calumniandi occasionem* prætermisisti? quippe ea, *Vir probe*, annon *contumelia* est; *Theologiæ Professorem, Mendacem; Malevolum, Calumniatorem* ubiq; appellare? annon id, inquam, quam maximè *contumeliosum*; hominem liberalitèr educatum insimulare; quòd *falsitate alios circumvenire studeat*; (3) quod de locis ex auctoribus citatis, *nonnulla audacter mutaverit*; (4) *alia malitiosè confinxerit*; (5) *aliis verba aliena adtexerit, quò fucum faceret*; (6) *quod de veritate nihil sit sollicitus, dummodo convitii aliquid congerat*; (7) *quòd fide nullâ dignus sit, propterea quod malâ fide egerit.* (8) Quippe hujus generis omnia, si vera prorsus essent, parciùs tamen objici, nec tam apertè dici solent; cum autem sint falsissima, & tam liberè tamen profundantur, non verbis solummodo & disputatione castigari, sed legibus pœnisq; potius coerceri merentur.

---

(1) Ib. p. 23. (2) Not. br. p. 31. (3) Ib. 19. (4) Ibid. (5) Ib. 23. (6) Ib. 18. (7) Ib. 13. (8) Ib. 24.

F I N I S.